

SLOVENSKÁ ŠTATISTIKA a DEMOGRAFIA

SLOVAK STATISTICS
and DEMOGRAPHY

4/2017

ročník/volume 27

Recenzovaný vedecký časopis so zameraním na prezentáciu moderných štatistických a demografických metód a postupov.

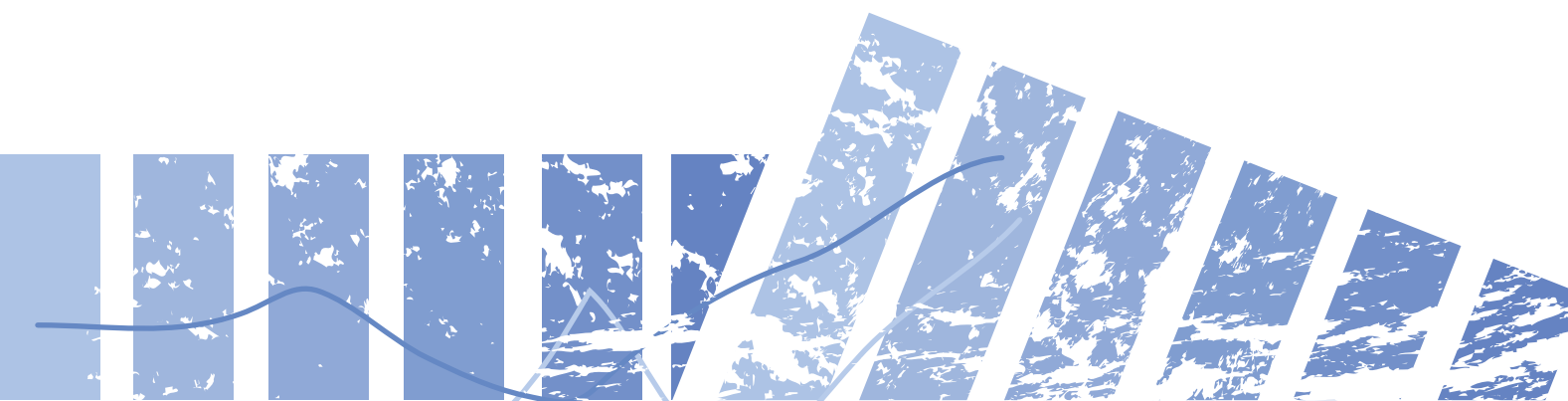
Scientific peer-reviewed journal focusing on the presentation of modern statistical and demographic methods and procedures.

Článok/Article: 5

Typ článku/Type of article: informatívny článok/informative article

Strany/Pages: 62 – 64

Dátum vydania/Publication date: 15. október 2017/October 15, 2017

Informatívny článok/Informative article

PREČO SLOVENSKÝ ZAHRANIČNÝ OBCHOD VYKAZUJÚ ZAHRANIČNÉ SPOLOČNOSTI?

WHY DO FOREIGN COMPANIES REPORT SLOVAK FOREIGN TRADE?

Štatistiku zahraničného obchodu podobne ako iné ekonomické štatistiky ovplyvňuje globalizácia. Jej vplyv sa voľným pohybom tovaru v rámci Európskej únie (ďalej „EÚ“) ďalej zintenzívňuje. Po vstupe Slovenska do EÚ a jeho zapojení do jednotného trhu sa štatistika zahraničného obchodu rozčlenila na štatistiku extra-EÚ obchodu s tovarom a štatistiku intra-EÚ obchodu s tovarom. V oboch štatistikách hrajú pravidlá jednotného trhu dôležitú úlohu.

Štatistika extra-EÚ obchodu s tovarom je aj po zavedení jednotného trhu založená na tradičnom zdroji údajov – colných vyhláseniach, ktoré môžu mať formu dokladu, ale v súčasnosti prevláda ich elektronická podoba. Colným vyhlásením dovozca a vývozca¹ predpísaným spôsobom prejavuje svoju vôľu, aby bol tovar prepustený do navrhovaného colného režimu. V štatistike extra-EÚ obchodu s tovarom je na dovoze zaznamenaný tovar, ktorý vstúpi na colné územie EÚ a je prepustený do colného režimu *voľný obeh* alebo *aktívny zušľachtovací styk*. Na vývoze je zaznamenaný tovar, ktorý opustí colné územie EÚ a je prepustený do colného režimu *vývoz* alebo *pasívny zušľachtovací styk*.

Pretože EÚ funguje ako colná únia, colné správy jednotlivých členských štátov vystupujú ako jeden colný orgán. Tento princíp sa ešte posilnil prijatím Colného kódexu Únie. To umožňuje dovozcom a vývozcom predkladať colné vyhlásenia aj v iných členských štátoch ako v tých štátoch, v ktorých sídlia.

Pri dovoze tovaru z nečlenskej krajiny dovozcovia často už v prvom členskom štáte na vonkajšej hranici EÚ prepúšťajú tovar do voľného obehu, pričom vedia, že tovar bude následne dodaný do iného členského štátu a že v tomto členskom štáte bude zaplatená DPH. Takéto operácie, keď sa vo vykazujúcom členskom štáte uskutočňujú len dovozné colné formality a tovar je určený do iného členského štátu, sa označujú ako kvázidovoz. Vo väčšine kvázidovozov je dovozcom zahraničná osoba.

V minulosti mohli vývozcovia len vo výnimočných a odôvodnených prípadoch prepúšťať tovar do colného režimu vývoz aj v inom členskom štáte ako v tom, v ktorom sídlili. Zjednodušenia v colnom konaní umožnili rozšírenie operácií, pri ktorých vývozcovia prepúšťajú tovar do colného režimu vývoz až na vonkajšej hranici EÚ. Operácie, keď sa vo vykazujúcom členskom štáte uskutočňujú len vývozné colné formality a tovar je dodaný z iného členského štátu, aby sa vyviezol do nečlenskej krajiny, sa označujú ako kvázivývoz. Aj v prípade kvázivývozu bude zvyčajne vývozcom zahraničná osoba.

Kvázidovozy a kvázivývozy sú vyňaté zo štatistiky zahraničného obchodu zostavovanej podľa národného konceptu. Tieto operácie sú identifikované na základe

¹ Pojmy „dovozca“ a „vývozca“ sa chápu v štatistickom zmysle. Môžu, ale nemusia sa zhodovať s definíciou dovozcu a vývozcu používanou v colnej a daňovej legislatíve.

členského štátu určenia/skutočného členského štátu vývozu uvádzaného dovozcami alebo vývozcami na colných vyhláseniach predkladaných v tuzemsku.

Štatistika intra-EÚ obchodu sa po zavedení jednotného trhu tvorí z údajov, ktoré spravodajské jednotky vykazujú na hláseniach pre systém Intrastat. Tento systém zberu údajov o obchode medzi členskými štátmi je prepojený so systémom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), a to tak definíciou vykazovaných premenných (sledované obdobie, fakturovaná suma), ako aj určením spravodajskej jednotky. Tou je zdaniteľná osoba registrovaná pre DPH vo vykazujúcom členskom štáte Únie, ktorej intra-EÚ obchod v danom členskom štáte prekročí štatistický prah oslobodenia².

V praxi to znamená, že štatistickí – zostavovatelia štatistiky intra-EÚ obchodu – využívajú daňové priznania k DPH ako administratívny zdroj údajov na určenie spravodajskej povinnosti a odhadovanie nevykázaného intra-EÚ obchodu. Pre intra-EÚ dovoz (prijatie) sa do úvahy berú najmä nadobudnutia tovaru v tuzemsku z iného členského štátu³ a pre intra-EÚ vývoz (odoslanie) oslobodené dodania z tuzemska do iného členského štátu⁴. V oboch prípadoch je dodanie tovaru spojené s jeho prepravou. Pri nadobudnutí sa preprava začína v inom členskom štáte a končí sa v tuzemsku, pri dodaní sa začína v tuzemsku a končí sa v inom členskom štáte. Tým sa intra-EÚ nadobudnutie a intra-EÚ dodanie zhoduje so základným princípom štatistiky zahraničného obchodu „zaznamenať fyzický pohyb tovaru“.

Na druhej strane DPH zohľadňuje aj princíp vlastníctva tovaru. Pretože EÚ funguje na princípe voľného pohybu tovaru, ktorákoľvek spoločnosť môže obchodovať v ktoromkoľvek členskom štáte. Preto zahraničná spoločnosť (nerezident), ktorá prepraví svoj tovar do tuzemska z iného členského štátu na účely svojho podnikania, má povinnosť registrovať sa pre DPH v tuzemsku. Z hľadiska zákona o DPH ide o premiestnenie tovaru⁵. Táto zahraničná spoločnosť je po skončení prepravy vlastníkom tovaru v tuzemsku. Ak bude s tovarom v tuzemsku ďalej nakladať, táto operácia bude podliehať DPH podľa zákona o DPH platnom na území Slovenskej republiky. Bude to „registrácia DPH“ zahraničnej spoločnosti, ktorá bude predkladať daňové priznanie DPH a ktorej môže vzniknúť spravodajská povinnosť v systéme Intrastat.

Pri premiestnení ide najčastejšie o tieto obchodné prípady: 1. dodanie tovaru na spracovanie v tuzemsku a následný predaj spracovaných výrobkov v tuzemsku alebo v inom členskom štáte, 2. dodanie tovaru na ďalší predaj v tuzemsku alebo do iného členského štátu.

V prvom prípade vzniká problém nadhodnotenia salda obchodnej bilancie. Hodnota tovaru vyvezeného po spracovaní sa vykáže v trhových cenách na rozdiel od štandardného spracovania, keď sa pri vývoze uvedie hodnota dovezeného tovaru zvýšená o hodnotu spracovania.

² Prah oslobodenia je hodnota určujúca, kedy zdaniteľnej osobe registrovanej pre DPH vznikne spravodajská povinnosť v systéme Intrastat. V Slovenskej republike jej vznikne, ak za predchádzajúci kalendárny rok alebo od začiatku sledovaného roka prijala kľúčové tovary Únie v súhrnnej hodnote vyššej ako 200 0001 400 000 eur.

³ § 11 a § 11a zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty.

⁴ § 43 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty.

⁵ § 8 ods. 4 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty.

V druhom prípade, ak sa dovezený tovar následne vyvezie do iného členského štátu, ide o operáciu podobnú kvázidovozu alebo kvázivývozu. Nedochádza pri nej k zmene vlastníctva medzi slovenským rezidentom a nerezidentom.

Špecifickým prípadom, keď zahraničnej spoločnosti môže vzniknúť spravodajská povinnosť na intra-EÚ dovoze, je zásielkový predaj⁶. Ide o operáciu, keď zahraničná spoločnosť dodá tovar v tuzemsku osobám, ktoré nemajú pridelené identifikačné číslo pre daň (napr. súkromným osobám). Pri tejto operácii zahraničná spoločnosť tovar prepraví alebo jeho preprava sa vykoná na jej účet. Potom je zahraničná spoločnosť povinná registrovať sa pre DPH v tuzemsku, ale len ak celková hodnota takýchto dodaní za kalendárny rok prekročí 35-tisíc eur (tzv. národný prah pre zásielkový predaj). Ak hodnota zásielkového predaja prekročí aj prah oslobodenia, vznikne zahraničnej spoločnosti povinnosť vykazovať intra-EÚ dovoz v systéme Intrastat.

Prečo teda zahraničné spoločnosti vykazujú slovenský zahraničný obchod? Odpoveď na túto otázku bude vždy vychádzať zo základného princípu štatistiky zahraničného obchodu „zaznamenať fyzický pohyb tovaru, ktorý vstúpi na územie vykazujúcej krajiny alebo ho opustí, aby bol pridaný do materiálových zásob tejto krajiny (dovoz) alebo odobratý z jej materiálových zásob (vývoz)“. Pohyb tovaru sa do štatistiky zahraničného obchodu zaznamenáva bez ohľadu na zmenu vlastníctva.

Tento princíp definujú medzinárodné odporúčania Štatistickej divízie OSN⁷. EÚ ho transformovala do európskej legislatívy o štatistike intra-EÚ a extra-EÚ obchodu s tovarom, pričom zároveň akceptovala pravidlá jednotného trhu. Tieto pravidlá, ktoré zásadným spôsobom ovplyvňujú zdroje údajov na tvorbu štatistík intra-EÚ a extra-EÚ obchodu s tovarom, sú jasnou odpoveďou na položenú otázku.

Mgr. ALŽBETA RIDZOŇOVÁ

Autorka je riaditeľkou odboru štatistiky zahraničného obchodu sekcie makroekonomických štatistík Štatistického úradu SR.

⁶ § 6 ods. 5 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty.

⁷ International Merchandise Trade Statistics: Concept and Definitions 2010, par. 1.2: "As a general guideline, it is recommended that international merchandise trade statistics record all goods which add to or subtract from the stock of material resources of a country by entering (imports) or leaving (exports) its economic territory..."